

L'amença del nacionalisme cristià

Dij, 25/02/2021 per Catalunya Religió

(Xavier Memba -CR) En el tram final de la seva estada com a inquilí de la Casa Blanca, **Donald Trump** va trepitjar, perillosament, el llindar entre la mera gesticulació retòrica i la incitació explícita a la violència. La qual cosa li ha merescut el deshonor de ser el primer president en la història dels Estats Units en afrontar dos processos judicials de destitució.

Des de la seva arribada al poder, la figura de Trump sempre s'ha vist envoltada de rumors, conxorxes i conspiracions que el relacionen amb grups i moviments de l'extrema dreta americana, com ara el moviment neofeixista de la Dreta Alternativa (Alt-right) i els Proud Boys. Encara que la vinculació més clara i evident sempre ha estat amb la tradicional dreta cristiana, una coalició formada, principalment, per diferents grups protestants i sectors conservadors de l'Església catòlica, que compta també amb algun suport entre jueus i mormons.

En mig del caos i la bogeria que el passat 6 de gener es va desfermar dins de l'edifici més emblemàtic de les institucions americanes, la premsa no va trigar gaire a destacar la nombrosa simbologia cristiana entre els assaltants, barrejada amb elements bèl·lics i obertament racistes. La pregunta inevitable que molts han començat a fer-se —però que sempre ha planat sobre la candidatura, elecció i presidència de Donald Trump— és, quina relació possible hi ha entre el cristianisme i el nacionalisme supremacista de l'extrema dreta americana?

Expectatives de poder

Com és sabut, el món evangèlic conservador forma part dels més de 74 milions de votants que han donat suport incondicional a Donald Trump en aquestes darreres eleccions. De fet, segons **Paul D. Miller** (polítològ i expert en relacions internacionals i seguretat nacional), des del primer moment que Trump es va presentar com a presidenciable el 2016, va construir la seva campanya articulant un discurs per captar expressament el vot evangèlic.

El mateix Miller explica en una [entrevista a Christianity Today](#) que el gener de 2016 Donald Trump va assegurar que amb ell com a president, els cristians tindrien poder. Per a Miller, aquesta mena de discurs traspasa la línia clàssica del conservadorisme cristià i apel·la de manera explícita al nacionalisme cristià. Fins a l'aparició de Donald Trump a l'escena política, cap altre candidat mai no havia sigut tan contundent. Perquè, si bé és cert que al llarg de la història americana molts altres candidats han defensat sempre la justícia, com a principi cristià, no va ser fins a l'arribada de Trump que un candidat va dir explícitament que donaria més quotes de poder al cristianisme. I, segons Miller, va ser amb aquest discurs que Trump va aconseguir tocar la fibra sensible en el més profund del típic votant blanc, anglosaxó i protestant.

L'any 2018, tres sociòlegs americans van publicar un [article acadèmic a Sociology of Religion](#) on estudiaven les causes que van portar a Donald Trump a la presidència. La conclusió de l'estudi fou que per a molts nord-americans, votar a favor de Trump era una manera simbòlica de defensar el que ells perceben com l'herència cristiana dels Estats Units. De fet, aquest factor religiós sembla ser més determinant que els que normalment solen rebre més atenció mediàtica, com ara la insatisfacció econòmica, el sexisme, el racisme, la islamofòbia i la xenofòbia. Això, però, no vol dir que el cristianisme evangèlic nord-americà estigui lliure d'aquests prejudicis, al contrari. Com assenyalava recentment en el seu [compte de Twitter Robert P. Jones](#) —CEO i fundador de PRRI i autor del llibre *White Too Long: The Legacy of White Supremacy in American Christianity*: “Els evangèlics blancs no estan a favor de Donald Trump malgrat la seva retòrica en contra dels immigrants, els musulmans i els negres. Aquests sentiments són part d'una mateixa visió del món que uneix als evangèlics blancs i a Donald Trump”.

El mite d'una nació cristiana

És evident que, en parlar de nacionalisme cristià, ens estem referint a un fenomen nord-americà. Encara que es poden trobar paral·lelismes a altres països i regions del món on també es dona o s'ha donat, històricament, una associació semblant entre el cristianisme i el poder polític. En el seu moment, com explica [Míriam Díez Bosch](#), la teòloga alemanya **Dorothee Sölle** va fer servir per primer cop el terme “cristofeixisme” per denunciar l'apropiació i mal ús que els totalitarismes fan del cristianisme; com fou el cas del nacionalsocialisme a Alemanya o del nacionalcatolicisme de la dictadura franquista a l'estat espanyol. Un mal ús que, segons denuncia en els mateixos termes [Pepa Torres](#), continuen fent en l'actualitat alguns dirigents polítics com Trump, Bolsonaro, Salvini o Abascal. Tots ells acaben posant la religió al servei dels seus interessos polítics. La particularitat del nacionalisme cristià nord-americà segons Miller, però, és la creença que els Estats Units és una nació cristiana i que el govern hauria de ser proactiu en prendre mesures perquè això continuï sent així.

En el seu darrer article a Christianity Today, Miller diu que quan els nacionalistes cristians afirmen que els Estats Units és i ha de continuar sent una nació cristiana, ho fan sobre el desig de preservar l'hegemonia que la població blanca, anglosaxona i protestant ha exercit al llarg dels 244 anys d'història del país. Si no es preserva aquesta hegemonia, argumenten defensors d'aquesta ideologia —com en el seu dia va suggerir **Samuel Phillip Huntington**— els Estats Units perdrà la seva identitat i llibertat com a nació.

El nacionalisme cristià pretén que el seu específic marc cultural és l'únic vàlid i

representatiu de la cultural oficial del país. Des de les seves files, es fa campanya perquè el govern restitueixi la pregària en les escoles públiques o canviï el currículum escolar per a introduir una interpretació de la història nord-americana on es presenta els Estats Units com una nació escollida per dur a terme els propòsits de Déu en la història. D'altra banda, aquesta ideologia fa una defensa desacomplexada a favor de les restriccions d'immigració per evitar un canvi en la demografia religiosa i ètnica que, inevitablement acabaria canviant la cultura nord-americana.

En l'imaginari del nacionalisme cristià tenen especial preeminència les paraules “una nació sota Déu” —del jurament de lleialtat a la bandera— la frase “En Déu confiem” —lema oficial dels Estats Units que apareix en la seva moneda— i l'al·locució “Déu beneeix Amèrica” amb la qual acaben tots els discursos presidencials. Tot plegat, reforçant el mite de la nació cristiana concebuda sobre uns documents fundacionals (la constitució i la declaració d'independència) que es tracten com si fossin d'inspiració quasi divina per l'ús que fan d'un llenguatge que —tot i ser religiós— en realitat respon més al deisme dels pares fundadors que no pas a unes suposades profundes conviccions cristianes.

Una qüestió de lleialtats

Seguint de prop la recerca dels sociòlegs **Samuel L. Perry, Andrew L. Whitehead** i **Joshua T. David** (que podeu trobar resumides aquí), Miller conclou que el nacionalisme cristià és una ideologia política que posa en el centre la identitat nacional dels Estats Units, fent servir el nom de Crist per a una agenda política i afirmant que el seu programa és l'únic possible pel veritable votant creient. Ser americà, en termes del nacionalisme cristià, és sinònim de ser blanc, anglosaxó i protestant; cosa que es veu de forma clara en l'aclaparadora majoria de cristians de raça blanca que sostenen o simpatitzen amb aquesta ideologia. Encara que alguns sectors conservadors del catolicisme i, fins i tot, del judaisme també troben el seu espai en aquesta ideologia; com també ho fa una gran majoria no religiosa, però socialment molt conservadora en la seva concepció de la nació com a hereva i guardiana de la tradició jueu-cristiana d'Occident.

Segons **Andrew Whitehead** —autor de *Taking America Back to God: Christian Nationalism in the United States*— les protestes liderades per militants cristians després de la derrota electoral de Donald Trump són una prova del perill real que el nacionalisme cristià representa per a la societat democràtica. Es tracta d'una nova amenaça —nova només en el sentit mediàtic— que, com abans esmentat, podria ser l'equivalent americà del nacionalcatolicisme franquista o, fins si tot, del nacionalsocialisme del Tercer Reich que va intentar crear una identitat religiosa ària, de la qual es van desmarcar importants teòlegs del segle passat com **Dietrich Bonhoeffer** o **Karl Barth**.

El terme creat per Sölle, cristofeixisme, assenyalava l'existència d'un sector de l'església que sucumbeix als postulats del nacional cristianisme. I que diposita la fidelitat no en el Déu del cristianisme, sinó en una idea ambigua i distorsionada, una particular noció de raça, nació o, fins i tot, a una suposada figura política que adquireix dimensions quasi messiàniques. És el cas de l'exaltació i defensa incondicional que molts nord-americans fan de Donald Trump. L'amenaça és real, opina Whitehead. I encara que el nacionalisme cristià sigui un fenomen nord-americà, cal que ens el comencem a prendre molt seriosament des d'aquesta banda de l'Atlàntic.